

POSTANOWIENIE

30 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 30 października 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W.F.
przeciwko D.M., H.S. i E.C.
z udziałem interwenienta ubocznego miasta stołecznego Warszawy
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej W.F.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 29 lutego 2024 r., I ACa 1464/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz adw. T.M. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych), podwyższoną o należny podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;
3. zasądza od W.F. na rzecz H.S. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi odpisu postanowienia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda W.F. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 lutego 2024 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21; z 23 maja 2024 r., I CSK 364/24). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący opart na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; z 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; z 25 czerwca 2025 r., I CSK 1026/25). Nie może stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącej strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd.

Problematyka podniesiona przez skarżącego, a dotycząca kwestii wykładni art. 365 § 1 k.p.c., nie budzi w orzecznictwie Sądu Najwyższego wątpliwości.

Sformułowany przez powoda problem nie jest nowy, a Sąd Najwyższy odnosił się do tego zagadnienia wielokrotnie i wyczerpująco.

Zarówno w doktrynie, jaki i w orzecznictwie w zasadzie zgodnie przyjmuje się, że powagę rzeczy osądzonej ma tylko rozstrzygnięcie o żądaniu pozwu zawarte w sentencji orzeczenia. Motywy zawarte w uzasadnieniu orzeczenia, w tym oceny prawne i poczynione ustalenia, nie mają powagi rzeczy osądzonej, choćby stanowiły przesłankę rozstrzygnięcia, i nie wiążą sądu przy rozstrzyganiu innej sprawy. Jeżeli jednak treść żądania nie jest widoczna z sentencji (przy wyrokach oddalających powództwo), konieczne jest jego sprecyzowanie, a tym samym oznaczenie przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej, przez skonfrontowanie treści sentencji z uzasadnieniem orzeczenia, a w jego braku – z aktami sprawy (pozwem, protokołami rozpraw, pismami procesowymi). Nie zmienia to jednak ogólnie przyjętej zasady, że powagą rzeczy osądzonej objęta jest tylko sentencja orzeczenia (zob. np. uchwały SN z 12 marca 2003 r., III CZP 97/02, OSNC 2003, nr 12, poz. 160, i z 8 listopada 2019 r., III CZP 27/19, OSNC 2020, nr 6, poz. 48; wyroki SN: z 21 maja 2004 r., V CK 528/03; z 13 października 2005 r., I CK 217/05; z 16 czerwca 2023 r., II CSKP 461/22, OSNC 2023, nr 12, poz. 121).

W związku z tym motywy rozstrzygnięcia wyroku uwzględniającego żądanie opróżnienia lokalu (eksmisji) nie miały mocy wiążącej w niniejszej sprawie. Nie należy przy tym pomijać istotnej zmiany okoliczności, o której wspomniał Sąd Apelacyjny, a mianowicie usunięcia z obrotu prawnego decyzji Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast nr [...] z 15 grudnia 1997 r., która stanowiła źródło zgłoszonego roszczenia o eksmisję.

Ponadto zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że przepis ten określa właściwy moment dla oceny przez sąd – przy wydawaniu wyroku – stanu sprawy obejmującego okoliczności faktyczne i przepisy

prawa (zob. np. wyroki SN: z 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05; z 16 marca 2011 r., I UK 331/10; z 20 września 2011 r., III SK 55/10).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza natomiast, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisanie naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Innymi słowy, skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN: z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21; z 28 października 2024 r., I CSK 2131/24). Chodzi więc o sytuację, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienia SN: z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07; z 3 października 2013 r., III SK 11/13; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20; z 26 listopada 2024 r., I CSK 2630/24).

Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została wykazana. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazywał, że przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia popełniono uchybienia w zakresie stosowania prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego

naruszenia prawa, oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w Sądzie drugiej instancji postanowienie oczywiście wadliwe.

Skarżący tak naprawdę nie zgadzał się z analizą prawną przeprowadzoną przez Sąd Apelacyjny i przedstawił własną, odmienną od przyjętej przez Sąd drugiej instancji, ocenę tak wskazanych w skardze przepisów prawa, jak i całego rozstrzygnięcia. Argumenty podniesione w skardze kasacyjnej w zakresie przesłanek warunkujących jej przyjęcie w istocie składały się na odmienne od Sądu Apelacyjnego stanowisko powoda, które nie znalazło akceptacji w podjętym rozstrzygnięciu. W dalszym ciągu chodziło tylko o polemikę z zapadłym orzeczeniem. Badanie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem nie pozwala jednak na przyjęcie, żeby skarżący wykazał kwalifikowane, widoczne bez potrzeby głębszej analizy naruszenie wskazanych przepisów prawa.

Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika także, że Sąd ten wskazał przyczyny oddalenia powództwa, koncentrując się na problematyce braku legitymacji powoda. Sąd Apelacyjny bowiem klarownie wyjaśnił, że umowy zawarte 9 lutego 2001 r. i 4 marca 2003 r., nie legitymują – w rozumieniu prawa administracyjnego (w tym art. 28 k.p.a.) – osoby wskazanej w tych umowach, tj. W.F., jako nabywcy praw i roszczeń – w rozumieniu prawa cywilnego, do skutecznego ubiegania się o przyznanie prawa użytkowania wieczystego na podstawie dekretu do gruntu nieruchomości warszawskiej położonej przy [...]. Jak wskazał ponadto Sąd Apelacyjny, powód nie posiada legitymacji czynnej do dochodzenia na drodze administracyjnej prawa wieczystego użytkowania gruntu. Prawo jest to natomiast skorelowane z prawem do budynku.

Całkowicie niezrozumiałe było zaś twierdzenie o sprzeczności wyводу zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co miało się sprowadzać do przyjęcia przez Sąd Apelacyjny, z jednej strony, że powód nie posiada legitymacji czynnej, a z drugiej – że nawet gdyby przyjąć, iż powód ma prawo dochodzenia w niniejszej sprawie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z lokalu w stosunku do pierwotniej pozwanej, a aktualnie jej następców prawnych, zastosowanie ma art. 5 k.c. Sąd Apelacyjny był uprawniony do pomocniczego

wskazania motywów niezasadności żądania pozwu, także w przypadku odmiennego uznania, tj. stwierdzenia, iż powód posiada legitymację czynną. Nie stanowi to błędu i jest częstą praktyką obserwowaną w orzecznictwie. Wzmacnia to argumentację na rzecz niezasadności powództwa, przy czym tak naprawdę nie ma znaczenia, czy do jego oddalenia (w tym wypadku w wyniku uwzględnienia apelacji pozwanej) doszło z powodu braku legitymacji czynnej po stronie powoda, czy w wyniku zastosowania art. 5 k.c. Innymi słowy, nie miało znaczenia która z tych podstaw takiego rozstrzygnięcia była zasadna, obie bowiem prowadziły do oddalenia powództwa.

W związku z tym jedynie na marginesie można wskazać, że jeżeli chodzi o możliwość zakwestionowania zastosowania lub niezastosowania art. 5 k.c., to ten aspekt jest rozpatrywany w postępowaniu instancyjnym. Oznacza to, że zarzut kasacyjny naruszenia tego przepisu może być skuteczny jedynie wówczas, gdy sąd rozpoznający sprawę rażąco naruszył ten przepis przez jego zastosowanie lub niezastosowanie (zob szerzej na ten temat np. postanowienie SN z 25 czerwca 2025 r., I CSK 1085/25). Z taką sytuacją nie mieliśmy jednak do czynienia w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny dokładnie uzasadnił, dlaczego zastosował art. 5 k.c. i nie sposób stwierdzić, aby ta ocena była na tyle wadliwa, że pozwoliłoby to na wyciągnięcie wniosku, iż skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona (niezależnie od tego, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania takiego twierdzenia nie zawierał). Tak więc już tylko z tego względu, bez względu na inne przyczyny, zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r. poz. 763 ze zm.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.).

[P.L.]

[a.ł.]